

Особливості економічних досліджень документальної обґрунтованості розрахунків економічного показника майнової шкоди

Ніка Ількова

Д-ка філос. з економ., Дніпропетровський НДІСЕ, м. Дніпро, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7255-397X>, e-mail: expert_dndise@ukr.net

Проаналізовано особливості проведення економічних досліджень, пов'язаних з документальним підтвердженням обґрунтованості розрахунків економічного показника майнової шкоди, розглянуто необхідні об'єкти, які підлягають дослідженню, підстави й алгоритм проведення судових експертиз.

Ключові слова: майнова шкода; економічний показник збитків; утрачена вигода.

Features of the Economic Research of the Documentary Justification of Calculations of the Economic Indicator of Property Damage

Nika Ilkova

The features of conducting economic research related to documentary confirmation of the validity of calculations of the economic indicator of property damage are analyzed, the necessary objects to investigation, grounds, and the algorithm for conducting forensic examinations are considered.

Keywords: property damage; economic indicator of damage; lost profit.

Важливим інструментом забезпечення досудового розслідування та судового розгляду справ щодо правопорушень, внаслідок чого завдано майнову шкоду у вигляді збитків або втраченої вигоди, є судова економічна експертиза документальної обґрунтованості розрахунків економічного показника майнової шкоди. Такі дослідження передбачені Науково-методичними рекомендаціями з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень (далі — *Науково-методичні рекомендації*) і належать до основних завдань експертизи документів про економічну діяльність підприємств та організацій [1].

Неодмінною особливістю таких досліджень є необхідність надання для проведення судової економічної експертизи, разом з іншими об'єктами дослідження, розрахунку майнової шкоди (збитків або втраченої вигоди), проведеного суб'єктами фінансово-господарського контролю, органами досудового розслідування або заявлених позовних вимог.

За нормами кримінального, цивільного й господарського законодавства України майновою шкодою визнають реальні збитки та доходи, які особа могла б реально одержати за звичайних обставин, якби її право не було порушене (упущена / утрачена вигода).

Наявність такого розрахунку під час проведення економічного дослідження виключає розв'язання експертом питань права, що тісно пов'язані з поняттями «майнова шкода», «збитки», «утрачена вигода», а саме: питання щодо протиправності поведінки за юридичним характером.

В експертній практиці трапляються випадки, коли на розв'язання судової економічної експертизи щодо визначення майнової шкоди ставлять питання, редакція яких передбачає під час проведення дослідження оцінити правомірність наданих для дослідження актів (довідок) перевірок, порядку організації та діяльності підприємств, установ та організацій, доцільність проведення господарських операцій, надати правову оцінку документам і діям посадових осіб тощо, що є порушенням меж кваліфікації судового експерта.

Утім, саме економічний показник майнової шкоди та його документальне підтвердження наданими на дослідження документами є предметом дослідження таких видів експертиз.

Тому важливим етапом під час проведення економічної експертизи є попереднє вивчення матеріалів, коли експерт з'ясовує експертне завдання, аналізує поставлені на розв'язання питання на відповідність вимогам

Науково-методичних рекомендацій, ознайомлюється з наданими об'єктами дослідження та визначає їхню повноту.

У межах поставлених на розв'язання експертизи питань, керуючись сучасними методиками, експерт досліджує розрахунок майнової шкоди щодо обґрунтованості даними первинних документів і документів зведеного бухгалтерського обліку, фінансової звітності, договорів тощо. Такі документи надають для проведення дослідження, вони відображають точні дані відповідних господарських операцій, умов договорів, що впливають на економічні показники господарської діяльності та фінансові результати, а також відображають планові показники подальшої господарської діяльності за відповідні періоди дослідження підприємства, установи, організації.

Така поетапність проведення економічних експертиз враховує специфіку документальної обґрунтованості розрахунків економічного показника майнової шкоди та забезпечує проведення повного дослідження, а також надання обґрунтованого й об'єктивного висновку експерта в межах кваліфікації судового експерта.

В умовах військового стану гостро постає питання розрахунків збитків, завданих підприємствам, установам та організаціям усіх форм власності внаслідок знищення й пошкодження їхнього майна через збройну агресію, яке слід виокремити відповідно до його сутнісних характеристик.

Незважаючи на відсутність конкретизації цієї ситуації в переліку завдань і питань у Науково-методичних рекомендаціях [1], проведення розрахунків збитків внаслідок збройної агресії належить до компетенції експертів-економістів. У такому разі надання розрахунків економічного показника майнової шкоди, проведених суб'єктами фінансово-господарського контролю, органами досудового розслідування тощо втрачає свою актуальність. Під час проведення таких судових економічних експертиз, разом з іншими методиками й методичними рекомендаціями за економічними експертними спеціальностями, застосовують Методику визначення шкоди та обсягу збитків, завданих підприємствам, установам та організаціям усіх

форм власності внаслідок знищення та пошкодження їх майна у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації, а також упущеної вигоди від неможливості чи перешкод у провадженні господарської діяльності, затверджену наказом Мінекономіки та Фонду держмайна України від 18.10.2022 р. № 3904/1223 [2]. За результатами проведення судових економічних експертиз та експертних досліджень з використанням національних методик і з дотриманням вимог міжнародних стандартів можна обчислити розмір збитків, зокрема, щодо упущеної вигоди від неможливості або перешкод у провадженні господарської діяльності підприємств, установ та організацій, інших суб'єктів господарювання всіх форм власності.

Підбиваючи підсумки викладеного вище, разом з первинними документами, документами зведеного бухгалтерського обліку та фінансової звітності тощо, розрахунок майнової шкоди (збитків або втраченої вигоди), проведеного суб'єктами фінансово-господарського контролю, органами досудового розслідування або заявлених позовних вимог, є неодмінним об'єктом дослідження під час документального підтвердження такого економічного показника.

Перелік джерел посилання

1. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : наказ Мін'юсту України від 08.10.1998 р. № 53/5 (зі змін та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text> (дата звернення: 23.03.2024).
2. Про затвердження Методики визначення шкоди та обсягу збитків, завданих підприємствам, установам та організаціям усіх форм власності внаслідок знищення та пошкодження їх майна у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації, а також упущеної вигоди від неможливості чи перешкод у провадженні господарської діяльності : наказ Мінекономіки, Фонду держмайна України від 18.10.2022 р. № 3904/1223. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1522-22#Text> (дата звернення: 23.03.2024).